

Verslag bijeenkomst Platform Kerkenvisie

Dag: Dinsdag 22 november 2022

Tijd: 20.00-22.00 uur

Locatie: Vermaning Krommenie (Noorderhoofdstraat 46, 1561 AV Krommenie)

Aanwezig: 26 genodigden aanwezig. Vertegenwoordigers van diverse kerken, genootschappen, verenigingen, stichtingen, Stadsherstel, Monumentenwacht en gemeente Zaanstad.

I. Inleiding

a. Welkom en voorstelronde

Jouke van de Werf heet iedereen welkom. Hij vervangt tijdens deze bijeenkomst Lisa Constant (Opgaveregisseur Erfgoed & Monumenten) en is visiespecialist Erfgoed bij de gemeente Zaanstad sinds 1 maart. Yoni Horbach, junior accountmanager bij gemeente Zaanstad, doet verslaglegging van deze bijeenkomst.

Met input uit het veld heeft Zaanstad gekozen voor een kerkenvisie die een vertrekpunt biedt voor een structureel overleg met belanghebbenden. Daarom dient de Zaanse kerkenvisie als platform voor dialoog voor betrokkenen. Het doel is om ideeën en kennis uit te wisselen, maar ook elkaar te ondersteunen en helpen. De gemeente heeft hierbij een faciliterende rol en voor de toekomst wordt er gekeken hoe dit zich gaat ontwikkelen.

b. Korte toelichting agenda

Vanavond worden er twee thema's besproken. Een van de thema's is het beheer en onderhoud van gebouwen. Hierbij wordt er ook gekeken naar samenwerking in de problematiek. Het andere thema is vergunningen.

II. Beheer en onderhoud

a. Toelichting problematiek (door de heer Koekkoek)

In 2013 werd er twee keer per jaar een bijeenkomst georganiseerd voor kerkgebouwbeheerders op persoonlijk initiatief. Het doel hiervan was het uitwisselen van de technische kennis en de doelstelling was elkaar leren kennen en weten te vinden. Kerkgemeenschappen worden steeds kleiner en het aantal leden neemt af. De samenwerking toen was gering, maar het is nu ook nog te weinig.

De laatste jaren zijn er diverse ontwikkelingen geweest: Covid, afnemende samenstelling van colleges, toename van diverse technische aspecten en afname van zelfwerkzaamheid, redzaamheid en kennis. Er waren binnen de gemeenschappen altijd genoeg personen met technische kennis van o.a. ventilatie, akoestiek en multimedia, maar nu dienen externe partijen te worden ingehuurd voor deze kennis. Dit brengt kosten met zich mee en de autonomie van Protestantse gemeente komt hiermee onder druk te staan. In 2018 kwam de aankondiging van de Zaanse kerkenvisie en in januari 2022 is deze gerealiseerd met als methode het kerkenpaspoort.

b. Bespreking problematiek

De vraag is hoe verder te gaan in de toekomst met het beheer van kerkgebouwen. De hiervoor besproken toelichting op de problematiek van de heer Koekkoek wordt door een groot deel van de aanwezigen herkend.

Een voorbeeld van een buurtcentrum is de Bovenkruier in 't Kalf. Dit wordt helemaal in eigen beheer gedaan en elke dag zijn er vrijwilligers bezig, maar deze gemeenschap wordt ook kleiner. De Noorderkerk probeert op dit moment ook in eigen beheer alles te doen, maar zij denken dat er over 5 jaar niet meer een groep binnen de eigen gemeente is die ook de technische kennis heeft om het beheer te doen. Wanneer je tegenwoordig als kerk een probleem hebt, kan je een aannemer inhuren maar dan moet er eerst duidelijk zijn wat je wilt en wat nodig is. Personen met kennis binnen de gemeenschap zijn er niet meer en daarom moet er een externe partij voor aantreden. Vraag is dan of er wel aan de interne behoefte voldaan kan worden. Een aantal aanwezigen lopen er ook tegenaan dat het een monument is. Daar gelden andere regels en bepaalde zaken kunnen dan niet. Tevens zit hier een ander kostenplaatje aan vast.

Een algemeen probleem is dat de zelfredzaamheid ophoudt, doordat de materie voor het beheer van gebouwen te complex wordt en de vergrijzing van de gemeenschap niet voor aanwas van nieuwe expertise zorgt. Daarbij komt dat Protestantse kerken autonoom zijn. Financiën zijn ook een probleem, want oudere leden betalen nog een flinke bijdrage en jongeren zijn hier minder toe bereid en hebben vaak geen tijd. Een idee om jongeren te bereiken en financieel projecten te kunnen uitvoeren is om een goed verhaal te vertellen. Er wordt veel waarde gehecht aan het geloof. Tijdens evenementen in het gebouw kan dit verhaal of een visie gepresenteerd worden, zodat personen financieel kunnen bijdragen. Dit geldt ook voor bezoekers die niet bekend zijn met de kerk. Belangrijk is een goede visie, want personen schenken niet zonder reden.

Het belang van een breed maatschappelijk draagvlak is ook een punt. De leden ontfermden zich voorheen over de kerk, maar deze groep wordt steeds kleiner samen met de expertise en minder wordende financiën. Kerkgebouwen moeten multifunctioneler worden voor diverse activiteiten, zodat er grotere groepen mensen getrokken kunnen worden. Niet alleen meer vanwege het geloof, want dat brengt personen niet altijd samen. Het is niet óf een kerk óf een evenementenlocatie; het kan beide zijn. Blijven denken vanuit de focus kerkgemeenschap is voor de toekomst lastig, want deze groep wordt kleiner. Een goed voorbeeld is de Bullekerk. Volgens vertegenwoordigers van de Bullekerk zal een professionaliseringsslag gemaakt moeten worden.

Er zit een vertaalslag in iets willen als kerk en het daadwerkelijk uitvoeren. Het zou kerken helpen als een groep specialisten zich beschikbaar kan stellen voor een grote klus. Dit zou een diverse groep moeten zijn vanuit verschillende disciplines met diverse kennis. Professioneel maar op vrijwillige basis. Hieruit zou een soort van werkgroep gevormd kunnen worden met o.a. kennis over regelgeving, technische aspecten, multimedia etc. Als er gezamenlijk een opdracht geformuleerd wordt kunnen kosten gedeeld worden.

Vraag is of iemand in de werkgroep zitting wil nemen of iemand kent die dit wil. Het gaat om de kennis delen met elkaar, want deze is verdeeld over de kerken en gemeenschappen. De Ontmoeting Zaanlijk zou graag willen deelnemen. Zij hebben voor een groot deel de kennis in huis, het financieel ook lastig en het aantal leden gaat naar beneden, maar het zijn actieve leden. Zij weten precies waar ze terecht kunnen voor subsidies, sponsoring en acties. Aan kennisoverdracht willen ze graag meewerken. Zij kunnen meedenken, ondersteunen en vertellen hoe zij bepaalde zaken hebben aangepakt, zoals sociale media en boekhoudsysteem. Externe partijen inhuren voor expertise brengen hoge kosten met zich mee en hun hulp zou schelen in kosten.

Voor elke kerkgemeenschap is het kerkenpaspoort een methode om achter problemen te komen, maar ook om de prioriteiten vast te stellen. Die prioriteiten zijn o.a. veranderd sinds het stijgen van energieprijzen. Verduurzamen is een belangrijk punt. Stadsherstel staat ervoor open om ergens langs te komen als hier behoefte aan is, maar de vraag helder krijgen is hiervoor heel belangrijk. Dit kan mede door ervaringen uitwisselen.

Belangrijk is dat elke kerk eerst voor zichzelf helder heeft wat ieder met de kerk in de toekomst wilt doen. Dan kan er specifiek uitgevraagd worden, zoals welke personen betrokken kunnen worden, functie van het gebouw etc. Stadsherstel en Monumentenwacht zouden ook benaderd kunnen worden voor kennis en advies. Monumentenwacht is er voor advies voor monumenten, maar ook voor niet-monumenten.

Conclusie

Eerder genoemde problematiek over beheer en onderhoud is bekend bij iedereen. Van belang is om hier samen in op trekken, kennis en expertise te delen en een werkgroep te vormen. De Ontmoeting wilt graag aansluiten bij een werkgroep. Wanneer u een persoon bent of kent die dit ook wilt, kan dit gemeld worden aan de heer Koekkoek en ook via kerkvisiezaanstreek@zaanstad.nl, zodat er overzicht is. Een eerste stap voor ieder is als kerk een heldere visie creëren voor aankomende tijd. De functie van het gebouw, mogelijkheden voor multifunctionaliteit en welke doelgroep zijn belangrijke vraagstukken hierbij. Het kerkenpaspoort kan helpen om dit helder te krijgen.

III. Horeca exploitatiemogelijkheden

Joris Blokpoel, Opgaveregisseur Horeca en Toerisme gemeente Zaanstad, stelt zich voor.

Het is bekend dat kerken exploitabel willen zijn, handvaten willen en duidelijke regels. Tijdens het maken van de Horecavisie is hierin opgenomen dat gemeente Zaanstad op zoek gaat naar een nieuwe set regels. We staan nog steeds op hetzelfde punt als twee jaar geleden. Binnen de gemeente is iedereen afhankelijk van andere afdelingen waaronder Bestemmingsplannen en Vergunningen. Ook zij hebben kaders nodig om verder te kunnen. In deze visie staat dat we de kaders gaan creëren. Mogelijk in maart van start aan de uitvoering van de Horecavisie. De gemeente wilt graag samen duidelijkheid scheppen en met elkaar naar de toekomst werken.

Er is algemene frustratie over de onduidelijkheid van de regels bij de vertegenwoordigers van de kerken. De kerken zijn namelijk ook onderdeel van de visie en horeca is van wezenlijk belang. Aanwezigen vinden dat gemeente Zaanstad hier grote prioriteit aan hoort te geven om de kerken overeind te houden. Het is een groot maatschappelijk probleem dat kerkgemeenschappen klein worden, ook voor Zaanstad. Vraag is wat er nodig is voor de aanwezigen. Een idee is om bijvoorbeeld twee kerken als proef te gebruiken om te kijken hoe het proces omtrent vergunningen het beste aangepakt kan worden.

De hoofdfunctie van een kerkgebouw is bijvoorbeeld niet de voedselbank of horeca, daardoor botst dit met de mogelijkheden in de bestemmingsplannen. In het beleid van de gemeente is het maatschappelijk zo geregeld. Een bestemmingsplan wordt door de Raad vastgesteld en is niet zomaar te veranderen. Gemeente Zaanstad is zich ervan bewust dat het in andere gemeentes anders gaat en is voornemens dit aan te passen. Dit betreft dan de mogelijkheden in het bestemmingsplan, vergunningen en duidelijke kaders in de APV.

Het probleem is dat er prioriteiten worden gesteld binnen de gemeente vanwege de beperkte capaciteit. Als er druk is vanuit de samenleving zou deze kwestie een hogere prioriteit kunnen krijgen (indien personeel voor handen is). Vanuit de gemeente is er geïnformeerd hoe kerken actie kunnen ondernemen richting de Raad omtrent urgente vraagstukken. Een aantal aanwezigen hebben aangeboden om te helpen bij deze actie. Wel moet er rekening gehouden worden met een looptijd van een jaar tot anderhalf jaar waarin deze actie succesvol kan zijn.

Conclusie

Binnen de kerkgenootschappen is de roep voor meer duidelijkheid over en borging van horecaregels in de maatschappelijke locaties. Hierover heerst frustratie. Zij willen vanuit de gemeente een duidelijk verhaal en aanpassing van concrete regels in het bestemmingsplan/omgevingsplan, vergunningen en in de APV. Er zal actie worden ondernomen door een aantal aanwezigen richting de Raad.

IV. Afsluiting

Het plan is om begin volgend jaar een volgende bijeenkomst te plannen, omdat iedereen tegen gezamenlijke problemen aanloopt. Gemeente Zaanstad neemt hierin een faciliterende rol. Vanuit hier wordt er verder gekeken naar het vervolg van het platform. Onderwerpen die behandeld kunnen worden zijn wat de gevolgen zijn van monumentenstatus en verduurzaming van het kerkgebouw als gevolg van de energieprijzen. Wanneer iemand suggesties heeft voor onderwerpen kan diegene dit kenbaar maken via kerkenvisiezaanstreek@zaanstad.nl.